

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVII.

Listopad 2018

číslo 11

Úsvit v listopadu

Méně listů, více hvězd
ve stromech se mihotá.
Zmohutněla ratolest
vnitřního života.

Skryté krásy kořeny
dlouze pijí z duše vod.
Usmířen a sevřený,
samoty žal, touhy plod,

bělá se dům zřeknutí
jiní zdmi na výšinách.
Vejítí nás donutí
zimy bič s hvězd uzly v tmách.

Bohuslav Reynek

Úvodem

Stoleté výročí republiky je příležitostí k přemýšlení. Významné osobnosti k tomu napsaly řadu důležitých příspěvků a můžeme slyšet řadu dobrých projevů. Líbila se vám slova slovenského presidenta? Také první vydání nového „Deníku N“ přispělo pozoruhodnými úvahami. Slavnosti vyvěrají z radosti nad tím, kým smíme být a jaké máme možnosti. Chlubit se něčím, k čemu jsem nepřispěl, by mně připadalo trapné. Není mou zásluhou kde, kdy a jakým rodičům jsem se narodil. Důležité je, jak svých možností využijeme, pro koho a pro co žijeme, k jakým hodnotám přispíváme. Ve všech dobách, ve všech krajích, národech, kulturách a náboženstvích žili a žijí obětaví lidé sloužící druhým více než jen vlastnímu prospěchu. Neříkali: „Nic se nedá dělat“. Vědomí, že smíme patřit k mnoha šlechtným lidem, ke křesťanům, Evropanům a Čechům, nás pozvedá a naplňuje hrdostí. Jsme svobodnými občany, nejsme poddaní nikoho a ničeho. My sami přijímáme odpovědnost i za život pro celek. V r. 1990 jsme hlasitě tvrdili, že chceme svým životem patřit do Evropy. Byla by škoda možností, které nám svoboda umožňuje, nevyužít. Povzbuzují nás k tomu také podzimní církevní svátky: Slavnost všech svatých a Památka zesnulých. Snažíme se sdílet hodnoty těch, kteří nás předešli před Tvář boží. Budeme-li pokračovat v tom dobrém, co se jim podařilo a co dobrého nám předali, budeme si s nimi na věčnosti rozumět a bude nám v jejich společnosti dobře. /v

ZMĚNÍME SE?

V katolických kostelích ubývá lidí, v Evropě se zavírají stovky kostelů, zato se plní letniční sbory. Čím to je? Pročtete si pozorně 13. a 14. kapitolu Janova evangelia! Lidský otevřená atmosféra večere s Ježíšem, jeho debata s apoštoly v soukromí bytu hostitelky. Stejně to pak bývalo u prvních křesťanů: živé společenství okolo stolu. My jsme ovšem vyměnili Ježíšovu večeri za „nejsvětější Oběť mše svaté“. Přicházíme, klaníme se ke svatostánku, usedáme, aniž se staráme o to, kdo sedí

vedle. Ani to podání ruky nedávno zavedené, na věci mnoho nezmění. Jeden druhého napomíná, „odváže-li se“ tento a promluví se sousedem v lavici.

Bratři a sestry, změňme se! (Mt 4,17). Mějme společenství! Ježíš nechce naši stafáž k „Nejsvětější Oběti“! Kdo se chce v tichu klanět, ať jde do kostela sám, jindy. Vraťme se ke stolování, nedejme na popírače koncilu, vytápněme kostely a zimní kaple, ať je tam útulno, scházejme se i mimo mši, ale hlavně: starejme se o příchozí, kteří hledají lidská srdce.

Jan Rybář

Úsilí o spravedlivý a obětavý život
je největším uměním. /v

Pokřtěný, který necítí potřebu hlásat evangelium a hlásat Ježíše, není dobrý křesťan.

František

Oko za oko a svět bude slepý.
Mahátma Gándhí

Chtěl bych poděkovat panu presidentovi, že výběrem některých oceněných vrátil do veřejné debaty téma nemravnosti konfidenci. Už to nějak usínalo. *Jiří Padevět*

Vstoupí-li poctivý člověk do politiky, míra poctivosti v politice vzroste. A to je důležité! Tragédií je, když jsou malé strany s málo členy. Tam pak není vůbec žádná kontrola.

Dopřej svému tělu něco dobrého, tak aby duše měla chuť v něm bydlet.

Jan Čížinský

sv. Terezie z Avily

ABYCH PŘIŠEL DO RÁJE S OSLY

Až jednou, Bože můj, mně bude k Tobě jít, dej, aby vzešel den, kdy pole v slunci svítí. Tak jako dělal jsem to tady na zemi, já cestu zvolím si, jak libo bude mi, v ráj, kde se hvězdy skví i za dne v celé kráse. Svě hole chopím se a po silnici dám se, volaje na osly, ty milé druhy své: „Jsem básník Francis Jammes a kráčím do ráje, vždyť v Božích končinách po pekle není zdání! Vpřed, tiší přátelé chrpových nebes plání, vy bédná zvířata, jež ucha stříhnutím ženete drzý hmyz a šlehy bičem zlým ...“ ... Dej, Bože, za sebou mně přijít s osly těmi! Dej, ať nás andělé za míru provázejí ke stinným bystřinám, kde v křích se třešně chvějí, tak lesklé jako pleť, jež z tváří dívek hledí, a dej mně, abych stál v té sladké duši říši nad Tvými vodami jak oni osli tiší, již budou zhlížeti svou krásnou ubohost v čirosti lásky té, jež trvá na věčnost.

Francis Jammes
přeložil Svatopluk Kadlec

MEDAILE PRO JAROSLAVA

Dne 27. září 2018 obdržel Stříbrnou medaili Senátu 86-letý pan Jaroslav Vrbenský. Za co? Za morální statečnost, kterou prokázal, když byl jako dvacetiletý nevině odsouzen na 12 let do vězení jako nepřítel státu. Odseděl si plných 11 let, z toho velkou část na uranu, další pak v nejtěžší české věznici Valdice. V roce 1968 byl přijat do nakladatelství Vyšehrad a hned jako odpovědný redaktor dostal rychle na knižní trh u nás žádané dříve zakázané tituly. V době normalizace pokračoval úspěšně s vydáváním sovětských autorů, kteří líčili ubohosti sovětského života, aniž to cenzori rozpoznali. Jaroslav dodnes pracuje i přes svůj vysoký věk a je podepsán pod mnoha vynikajícími publikacemi, kterých bychom se u nás nikde nedočkali. Prostě - oženil se s knihami (a s Pánem Bohem) a já mu za to všechno chci poděkovat. Stejně i jedné dobré duši, která o něm do Senátu napsala... Rád bych, aby Jaroslav šel v blízké devadesátce na Hrad...
Jan Rybář

I my panu Jaroslavu Vrbenskému ze srdce blahopřejeme. Za mnohé a mnohé jsme mu i my jsme vděční. (Skoro nikdo neví, že i ve svém věku pomáhá dvěma starším dámám v sousedství.)
farnost letohradská

Některé známé osobnosti katolické církve se vyjadřují úzkoprsce k výzvám současnosti. Jsou jakoby uhranuti např. tématem genderu. Vyvozují ze svého vnímání katastrofický obraz budoucnosti. Chybí nadhled a Ježíšovo srdce. My křesťané nechceme přehlížet otazníky současnosti, lacině chlácholit davy, ale naším posláním je především šířit nevtíravé evangelijní radost a naději.

Václav Malý, biskup

Když jsem v modlitbě uvažovala, nemají-li pravdu ti, kdo považují za chybu, že odcházím, abych zakládala kláštery, a jimž by se zdálo správnější, kdybych veškerý čas trávila na modlitbách, slyšela jsem v sobě hlas: „Dokud člověk žije, spočívá jeho zásluha ne v tom, že hledá, jak by se mi mohl ještě více zalíbit, nýbrž v tom, že koná moji vůli.“ A tak jsem usoudila, že Boží vůli bude to, co říká apoštol Pavel o podřízenosti žen - právě nedávno jsem ten výrok slyšela. Tu však ke mně promluvil Pán: „Řekni jim, aby nebrali jednotlivá místa Písma absolutně, nýbrž dávali je do souvislosti s jinými, a ať je ani nenapadne, že by mně mohli svazovat ruce.“

Terezie z Ávily

ROZHOVOR S DANIELEM KROUPOU
signatářem Charty 77 a někdejší předsedou
Občanské demokratické.

Istanbulská úmluva vyvolává vášnivé debaty i v jiných evropských zemích. Nakolik to podle vás souvisí s obecným politickým děním?

Obecný kontext vidím v tom, jak málo se současná politická diskuse věnuje skutečným problémům a jak velkou tendenci má odbíhat do marginálií.

A úmluva je snad marginální?

Rozhodně není. Ona se naopak týká zásadní věci - násilí páchaného na ženách a domácího násilí. Do jaké míry je u nás skutečně potřebná, to je ovšem otázka. Když jsem si ji přečetl, tak jsem měl dojem, že českých zákonů se příliš týkat nebude, protože absolutní většina z toho už u nás platí. Ale jestliže je signatářem této úmluvy třeba i Turecko, tak některé pasáže mohou být důležité třeba ve vztahu k domácímu násilí páchanému v prostředí tradičních tureckých venkovských regionů.

Máme zde tábory striktních zastánců i odpůrců. Jaký je váš názor?

Myslím, že ratifikací Istanbulské úmluvy se nic zásadního nestane, svět se určitě nezboří. Ti, kteří kvůli této úmluvě vyvolávají paniku, většinou sledují úplně jinou agendu. A řekl bych, že agendu dosti nešťastnou. Mám na mysli třeba petici, která se proti úmluvě šířila v českých a moravských kostelích, i vystupování některých kněží, kteří s největší pravděpodobností text úmluvy ani nikdy nečetli. Stejně tak ono „slavné“ kázání Petra Piňhy ve

svatovítské katedrále. To všechno jde úplně mimo a mám z toho trapný pocit.

Avšak neméně trapný pocit mám, když Česká ženská lobby, která sdružuje asi třicet pět ženských organizací, podává na pátera Piňhu trestní oznámení pro šíření poplašné zprávy. I to je velká ostuda, protože to do jisté míry dává zpětně za pravdu Piňhovi, který líčí naprosté apokalyptické hrůzy, které nastanou, pokud bude úmluva ratifikována - totiž že se k moci u nás dostanou homosexuálové či feministky, a ti budou umlčovat ostatní.

Vy P. Piňhu asi znáte z politiky, nebo ne?

Znám jej jako ministra školství z Klausovy vlády, byl spíše povrchně. Už tehdy jsem ale klopil oči, když jsem sledoval, jak servilní vůči premiérovi byl. Klaus mu přitom mnohdy dával najevo naprosté pohrdání. Bylo to velmi nedůstojné postavení a jeho předčasný odchod z funkce to jen doložil.

Ale nyní se zdá, že pan Piňha našel nový vítr, vůči němuž může rozvinout své plachty a plout do nezářné budoucnosti. Je směšné, že on sám se prožívá jako prorok, jenž varuje před strašlivými věcmi, které nastanou, pokud té nové hrůzovládě nezabráníme. Jenže strážlivá společnost jej kvůli tomu strašení vnímá ne jako proroka, nýbrž jako strašidlo.

Jak moc je podle vás text úmluvy ovlivněn feminismem?

Samozřejmě že Istanbulská úmluva a důvodová zpráva k ní obsahuje mnohé prvky feminismu. Je třeba dodat, že takové prvky obsahují i mnohé další dokumenty. Feministická lobby, která působí v institucích Rady Evropy a Evropské unie, samozřejmě svou agendu

tlačí do všech zákonů, kde to je jen možné. Totéž dělají Zelení a jiné aktivistické skupiny.

Ono je ale asi třeba mezi feministickými organizacemi rozlišovat.

Nepochybně. Některé z nich se velmi poctivě snaží o to, aby zlepšily postavení žen, aby odbouraly překážky v oblasti vzdělávání, v zaměstnání, aby ženy braly za stejnou práci stejnou mzdu, aby zlepšovaly jejich postavení v rodině. Na druhou stranu jsou zde jiné organizace, které si berou ženy pouze jako rukojmí a s jejich pomocí chtějí prosadit „radikální sociální změnu“ - stav absolutní rovnosti, nejen mezi muži a ženami, ale i mezi všemi živočichy.

Bojují proti kapitalismu, proti zkažené společnosti a veřejně dávají najevo, že jim jde jenom o samé dobré věci. Prožívají svou činnost jako historickou misi za lepší svět, ale myslím, že tato mise skončí podobně neslavně, jak to s ideologickými koncepty obvykle dopadá.

Které pasáže úmluvy považujete za problematické?

Podle mě je velmi problematická pasáž v článku 12, kde se hovoří o genderových stereotypch, které je třeba vymýtit, přičemž není přesně určeno, co konkrétně se tím míní.

Může být genderovým stereotypem, když rodiče malým holčičkám automaticky kupují na hraní panenky a klučům autíčka?

To je otázka, co je tím všechno míněno. Může jít samozřejmě o stereotypy, že žena je za každých okolností povinna poslouchat muže, což může vést k domácímu násilí. Proti tomu je správně vystupovat a usilovat již ve výchově o odbourání takových stereotypů. Gendero-

vé stereotypy však mohou také znamenat, že v tradičních společnostech jsou odlišně vychovávány dívky a chlapci, při čemž tato odlišnost vůbec nemusí být příčinou nějakého násilí. Vykořenit takovou výchovu znamená potlačit celou kulturu, z níž vychází. Právě to je cílem radikálních proudů feminismu a to považují za nebezpečné.

V čem je nebezpečné odbourávat takové stereotypy?

Já nespátřuji nic špatného v tom, když rodiče mají tendenci podporovat ty zájmy svých dětí, které považují za přirozené mužské či ženské. Já to vidím na svých vnoučatech, když k nám přijdou batolata: kluci se hned vrhnou na autíčka, aniž jim předtím někdo vysvětlil, že se o ně mají zajímat. Holčičky zase vyhledávají spíše ty měkké hračky, aniž by je k tomu někdo musel přímo vést. A když se začnou zajímat o autíčka, nebrání jim v tom dospělí, ale ti kluci. Hlavně je ale třeba dodat, že některé z těch stereotypů, kterými se nevědomky řídíme, v sobě obsahují hlubokou historickou zkušenost. Nemusí přitom jít o patriarchální nadřazenost mužů nad ženami, ale třeba o to, jak se strukturuje společnost ve chvíli ohrožení. V tradičních společnostech šlo o dvě věci - o obranu proti nepříteli a o ekonomické přežití. Fyzická síla byla a stále je na straně mužů, což je předurčovalo k obraně a také vedlo ke specifické dělbě práce mezi muži a ženami. S tím už nikdo nic neudělá.

Zastánci úmluvy vidí velký význam v tom, že dokument se snaží podporovat prevenci proti domácímu násilí.

Ano, boj proti genderové nerovnosti a stereotypům mají státy prosadit ve výchově a vzdělávání. Otázkou ale také bude, kdo to vzdělávání bude provádět. Mám neodbytný pocit, že je zde velké očekávání ze strany absolventek „gender studies“, že budou mít zajištěná zaměstnání.

Jinými slovy vyjadřujete obavu, že lidé, kteří mají dbát na aplikaci Istanburské úmluvy, budou jednobarevného světonázoru?

Nepochybně bude tendence genderové lobby do výchovných a vzdělávacích programů prosadit výlučně své lidi. Něco podobného se dělo i v případech, kdy zde byla snaha prosazovat sexuální výchovu dětí už od mateřské školy. Také si od toho sexuologové slibovali zřízení sexuologických kateder na pedagogických fakultách. S tím jsou totiž spojena pracovní místa, spousta grantů atd.

Petr Pitha mluvil v katedrále jako posel apokalypsy o odebrání dětí, nicméně my známe docela dobře i reálný případ rodiny Michalákových v Norsku, kdy biologické matce není umožněno se ani setkat se svými syny, odebranými státem kvůli údajnému týrání. Nemáme se do budoucna bát „české-

ho Barnevernetu“?

Děti jsou odebrány i u nás. Snad se ale zde neděje, že se ve velkém odebírají děti rodičům, když k tomu není opravdová vážná důvod. Problém u nás spíše spočívá v tom, že jsou příliš dlouhé lhůty, kdy o odebraných dětech úřady rozhodují. Mezitím děti trčí někde v ústavech a dostávají se tak mnohdy do prostředí horšího, než z kterého byly odebrány. To je velmi zásadní - jak nastavit poměry v dané zemi, aby k excesům nedocházelo.

Já jsem člověk ne zcela mladý, mám určité zkušenosti a jako dítě jsem zažil, když můj kamarád byl skutečně týraný, otec jej velmi krutě trestal. Ale ten kluk jej přesto miloval. Kdyby jej tehdy někdo vyjmul z jeho biologické rodiny, tak mu tím život nezachrání, ale zničí. Samozřejmě byl na místě zákrok, který by otce umravnil, ale přistupovat okamžitě k odebrání, k čemuž mají někteří zaslepenci sklony, není citlivé ani zodpovědné.

Jedna věc, která vzbuzuje jisté obavy, je nový nadnárodní orgán GREVIO při Radě Evropy, který má monitorovat a hodnotit situaci v jednotlivých zemích a vyjadřovat doporučující stanoviska. Není to zasahování do naší svrchovanosti?

Nemělo by smysl přijímat nějakou mezinárodní smlouvu, pokud zároveň neexistuje orgán, který sleduje, zda je smlouva dodržována. Pokud jde o pouhé sledování a pouhé zaujímání stanoviska, tak se bát nemusíme. Takových orgánů je ve světě spousta. A jejich

stanoviska se obvykle projednávají v takových orgánech, jako je Rada vlády pro lidská práva, jejímž jsem byl a možná ještě jsem členem - už dlouho totiž nebyla svolána. A každá kritizovaná země musí k případu podat věcné vysvětlení.

Západní státy včetně katolických zemí, jako jsou Španělsko, Itálie nebo Rakousko, bez větších potíží úmluvy ratifikovaly, východní spíše ne. Je to náhoda, nebo pro současnou Evropu příznačný jev?

Ratifikovaly ji hlavně země, které požadavky úmluvy již splňují. Faktem ale je, že země střední a východní Evropy jsou trochu časově posunutě. Podobné diskuse o ženských právech, které nyní probíhají u nás, na Západě probíhaly o celá desetiletí dříve. My je neabsolvovali a mnohé argumenty ani neznáme. Rovnou jsme vpadli do toho moderního světa ve fázi, kdy se feministické hnutí rozvíjelo do rozmanitých, někdy až do velmi bizarních podob. I proto je nesprávné všechny házet do jednoho pytle. Některé větve například zcela popíraly rozdíly mezi muži a ženami, jiné je naopak vyhocovaly, jakoby se snažily vyvolat válku mezi pohlavími. Do toho přišlo hnutí LGBT, které vyhraněně rozdíl mezi pohlavími dále zproblematizovalo. V naší společnosti se ty diskuse příliš nerozvinuly, my máme hned na všechno hotový názor. Na druhou stranu Češi mají tradici T. G. Masaryka, který rovnost mužů a žen vždy prosazoval. A v mnoha právních ohledech jsme v té době předběhli svět. U nás ženy měly právo volit dříve než ženy ve Švýcarsku.

Takže vidíte jisté zpoždění za vyspělejšími západními zeměmi?

Já to v tomto směru nenazývám vyspělostí, nýbrž proměnami moderní společnosti. Rozhodně bych tomu nedával kladné nebo záporné znaménko. Společnost a její mravy zrají po tisíciletí. Některé z těch zvyklostí už ztratily srozumitelné zdůvodnění. Už ani nevíme, proč si podáváme při setkání ruce nebo proč si píšeme na pohřební věnec „Spi sladce“.

Jisté však je, že nezodpovědné a ukvapené zásahy do tradičních zvyklostí mohou společnost nevratně poškodit. A projeví se to i v oblastech, kde bychom to ani nečekali. **Faktem ale také je, že i umírnění kritici úmluvy, kteří sdílejí obavy z příliš překotných společenských změn, se teď mohou dostat na jednu loď s různými hnědými či nahnědlými extremistickými silami...**

Já bych řekl, že je to dnes spíše pole různých bizarních uskupení než přímo extremistických sil. To bychom měli také rozlišovat. Nepochybují, že páter Pitha není žádný extremističtí.

Daniel Kroupa s částí své rodiny

pokračování na str. 12

Píseň noci 29. října

Viktor Dyk

Kokardy, jáсот, na praporu prapor.*Srdce se v dálku rozletí.**Jak je to krásné překonatí zápor
a býti, růsti, stavěti!**Leč, všichni vy, jichž srdce pýchou zhrdla,
jež opíjí dne oslava:**Poslyšte výkřik z básníková hrdla.**Boj teprve nám nastává!**Boj se sebou, se všemi zlými pudy,
se sobectvím, jež vede v sráz.**Nezapomeňte na svých otců bludy,
nezapomeňte běsů v nás!**Vichřici strašnou ještě slyším skučet.**Chraň, čehoš nabyl, vlastní říš.**Čas není, bratři, připravovat účet,**jež rodné zemi předložíš!**Ne na svůj zájem, ale na budoucnost
hled' v moři krve prolité.**A nebude-li v srdci čistá vroucnost,
jak uhájíme dobyté?**Kokardy, jáсот, na praporu prapor.**Srdce se až až rozletí.**Jak je to krásné, překonatí zápor
a býti, věsti, stavěti!**Leč, všichni vy, jichž srdce náhle zhrdla,
jež opíjí dne oslava:**Poslyšte výkřik z básníková hrdla.**Boj teprve nám nastává.*

Zase jsou všude prapory, zase je tu na praporu prapor.

Proti komu, proti čemu máme dnes překonávatí zápor? Myslím si, že opět, i po stu letech, máme překonávat sami sebe. Vzdorovat naší dnešní podivné směsici malomyslnosti a hned zase pošetilé pýchy, že nám nebude nikdo nic vykládat. Čelit směsici komplexů a zároveň povznesenosti nad druhými. Míváme pocit, že jsme mistry světa a vzápětí nad sebou lámeme hůl, že tohle by se nikde jinde na světě stát nemohlo. Pořád jako bychom neuměli trefit míru. Míru sebevědomí a sebekritičnosti. Jednou děláme ramena, podruhé se vstřícně podvolujeme tomu, kdo ukazuje sílu. Pak z toho vyjde taková ostuda, že my jediná v Evropě nepřijmeme ani jednoho uprchlíka.

Masaryk pohrdal jedním rysem naší povahy: mluvil o podivné zálibě v mučednictví, v ukazování ran. Hle, i tam, a ještě i tam jsme slavně prohráli... To proto, že jsme měli pravdu!

Překonatí Dykův zápor znamená dnes také nenechat se děsit. Neuvě-

Jen sobě na památku
hluboko uvnitř uložím
po nárcích stopy slané.
Kdo odešel, ten právě tím
nejbližší se mi stane.

Saigó, 12. stol.

řit, že nám ti ostatní, svět okolo, chce škodit, že se chystají nás opustit, zradit. Někdy se mi zdá, že si pořád hýčkáme Mnichov proto, že nás tam všichni zradili. Ale tehdy jsme se opustili, zradili, především my sami! Hýčkáme si poválečnou Jaltu45, setkání vítězů nad Hitlerem, kde se však o Československu v žádném smyslu nerozhodovalo. Nikdo nás tam neprodal, ačkoli to kdekdo znovu a znovu opakuje. Udělali jsme si po válce všechno sami. Hýčkáme si Únor 48, Srpen 68, že nám Západ nepomohl. Ostatně hýčkali jsme si už své Lipany, kde jsme se pobili. Také sami. Brusel máme pomalu za hlavní město okupační mocnosti, ačkoli jsme tam už dlouho nedokázali přijít s kloudným nápadem. Jen jsme pořád brblali a kde to šlo, příkrádali. Nedopusíme, aby nás demagogové vystrkali ze spojené Evropy a posunuli nás na východ. To je dnes zápor, který bychom měli v další stovce let naší existence překonat. Přestat se uzavírat do sebe. Naší sebestřednosti, ve skutečnosti zamindrákovanosti, někteří politici využívají a děsí nás. Měli bychom po stu letech konečně přestat pěstovat si své bolístky, své strachy. Přestat se litovat, chovat se jako dospělí sebevědomí občané svobodného státu. A nemusíme také pořád bojovat jeden proti druhému. Stačilo by dnes, aby každý stál pevně za svým a pak prostě spočítat hlasy. Nepodléhat panikám, které některé z nás nutí hledat si vůdce. Bude stačit, když se dokážeme ozvat, hned se ozvat, když někdo šlape po území našich práv a svobod. Když se někdo pokouší ucpávat nám ústa. Máme na obranu proti tomu silící občanskou společnost, například občanské sdružení Mantinely demokracie. Podporujeme je. Musíme se ozvat, když nás někdo postrkuje na východ, kam nepatříme.

Viktor Dyk tomu říkal bojovat se zápořem. Říkejme tomu dnes možná méně pateticky: sebevědomě si stát na svém. Abychom tak stáli a nebáli se, stačí přece nekrást a nenechat si zavřít ústa. Masarykovský úkol na dalších sto let trvá: nebát se stát si na svém. Po stu letech víme, že bez obětí, bez překonání sobectví a někdy i strachu to určitě nepůjde. Nuže tedy: jak je to krásné, překonatí zápor.

BEZ ZLOBY A VÁŠNĚ

Setrvale teď slavíme sté (nikoliv „stoleté“, jak občas slychám) výročí vzniku Československa, až jsem z těch stálých okázalých oslav na rozpacích. Jestli to není jen takové fangličkaření, kouřová clona nad naší minulostí, současností, budoucností.

Na současnost nějaký názor máme, ale těch minulých 100 let bychom se měli pomalu naučit hodnotit bez zloby a vášně. Například považovat o tom, zda české zkušenosti s Rakouskem byly tak špatné, že jedinou možností bylo jeho rozbití - a o tom, co nám vznik Československa přinesl. Samozřejmě, přinesl samostatnost - tedy nám, Čechům. Ale už Slováci, o dalších ani nemluvě, to viděli jinak: Češi prostě v novém státě od počátku dominovali, což kromě nich (tj. nás) stěží mohlo někoho nadchnout. Třeba takový Andrej Hlinka začal svou politickou dráhu jako slovenský vlastenec a teprve neporozumění českých politiků pro jeho aspirace ho dovedlo do špatných konců. Rozbití Rakouska nám také přineslo uspokojení z mnoha malých českých pomst za tři sta let německé nadvlády... Je potřeba si nalít čistého vína: po vzniku republiky jsme se chovali prostě špatně, a neměli bychom se tedy asi příliš divit, že jen o pár let později se Němci, Maďari, Poláci... no a i Slováci chovali ještě hůř. Ale nejde jen o úplné začátky. Podívejme se, co nám těch 100 let od října 1918 přineslo celkově: více než 49 let svobody - a bezmála 51 let (1939-89) nesvobody, včetně poprav a vězňení za nacistů i komunistů a bezčasí normalizace. Srovnajme to s předcházejícím stoletím rakouského područí: hned v prvním roce tohoto období (1818) jsme si založili Národní museum, pak dostal Josef Jungmann za své buditelské snahy od Ferdinanda Dobrotivého Leopoldův řád, za Bachova absolutismu byl disident Havlíček vykázan do slunných jižních Alp, nejprve do hotelu, posléze (už s rodinou) do samostatného domku, František Josef přispěl na Národní divadlo sumou mnoha tisíc zlatých, po jeho požáru byl mezi prvními, kdo (dalšími tisícovkami) přispěl do nové sbírky... a tak by se dalo pokračovat až do roku 1917, v němž byli za válečné situace usvědčení vlastizrádci Kramář, Rašín a další Karlem I. amnestováni. Vlastně neumím posoudit, zda jsme si tím 28. říjnem opravdu pomohli k lepšímu. V „žaláři národů“ bylo nepochybně hodně věcí, které se Čechům právem nelíbily, ale zdá se mi, že proti dobám protektorátu a vlády jedné strany se nám v něm úpělo docela pohodově.

Minulost ovšem nezměníme. Měli bychom se z ní však poučit, že sny o tom, že národ naší velikosti si bude trvale svobodně žít ve středu Evropy, jsou mírně řečeno nereálné. Prostě je to tak, že potřebujeme být členy nějakých demokratických nadnárodních společenství, která nám sice nesplní všechny naše touhy, zato nás však uchrání od nejhoršího. Kdo tvrdí něco jiného, je v lepším případě naiva a v tom horším lump, který nám za bukem už chystá další opravdovou porobu. Karel Oliva

Z PROPAGÁTORŮ CZECHXITU SE MI DĚLÁ ZLE

Úryvek z rozhovoru Silvie Lauder
se spisovatelem Pavlem Kosatikem

...
Slavíme sto let republiky. Napadá mě, jestli je vůbec možné skutečně to výročí oslavit, když část české společnosti odmítá principy, na nichž ta země byla založena. Navíc každá éra měla nějaký svůj výklad jejího vzniku, komunisté třeba tvrdili, že stát vznikl díky bolševické revoluci. Máme dnes nějaký společný výklad?

Myslím, že nám úplně postačí ten starý. Stát vznikl, protože si to generace Čechů přály. Možná si nepřály republiku, protože ani žádnou neznaly, v Evropě před první válkou existovala jenom jedna, francouzská, a ta nepůsobila politicky svůdným dojmem. Lidé se každopádně chtěli zbavit německého panství, které hrozilo čím dál víc, jak rostl vliv Německa na Rakousko. I v té vysněné rakouské federaci, o které Češi snili od dob Palackého, by se vliv Čechů vedle Němců marginalizoval. Masaryk jim tu svou komplikovanou, ale zároveň svobodnou a samostatnou republiku vnutil, bez něj by vzniklo nějaké nové království. Trochu to připomíná Václava Havla v roce 1989. Havel tehdy Čechům, unaveným komunismem a zoufalým z toho, jak ubohou budoucnost jim narýsoval Jakeš v Červeném Hrádku, vnutil něco, o čem předtím mnozí neměli tušení a co někteří dodnes nepotřebují. Potom byla plná náměstí a lidé volali „svobodu, svobodu“. Ale ve skutečnosti mysleli při zemi: „Už nevěříme, že dosáhneme prosperity s Jakešem, chceme to zkusit s někým jiným.“

Vyvstává z českých dějin posledního stalet nějaký základní rys české povahy? Vy jste někde napsal, že jsme opozičníci a to lze vlastně aplikovat i na hrdinné chvíle našich dějin - na legionáře, parašutisty i Horákovou.

Souhlas.

Proč jsme takoví? Protože jsme v té opozici strávili tři století?

Asi taky. Já nevím, čím vším se formuje psychologie národa. Evidentně se v tom však projevují dlouhodobé, mnoha generační trendy. Do hlav a srdcí se nám zapisují věci, které jsme nezažili, které nám ani rodiče a prarodiče nejspíš nevyprávěli. Rozhodující je asi vždycky to, co se předává nonverbálně.

Přežil dodnes některý z ideálů, na nichž ten stát vznikl? Je „humanita program český“?

Svobodu i samostatnost stále máme. Změnily se hranice, ale ty nejsou pro stát tím hlavním. Důležitější je, jestli život lidí v těch hranicích má, nebo nemá úroveň a tradici a podstatu našeho státu považuju to Masarykovo ukotvení demokracie v náboženství, jak už jsem j zmínil.

Ríká se, že demokracie je v zásadě dvojí. Ta kontinentálně evropská, vzešlá z Francouzské revoluce, se bez Boha obejde. Vychází z toho, že demokracie je dílem lidí, kteří se snaží co nejlepším způsobem upravit své vztahy. Tak, aby slabí příliš netrpěli, aby soudy a policie

fungovaly, vlaky jezdily a děti se ve školách učily to, co má smysl. Takové pojetí demokracie ale funguje jen do té chvíle, než nastane nějaké nešťastné období, kdy se významný představitel státu nebo třeba i větší skupina lidí začne chovat zvěsky. Demokrat, který vyrostl jenom ve světě lidských měřítek, pak vidí všechny ty rezignující a skuhrající lidi a má sám problém ubránit se nihilismu a depresím. Když mu selhávají lidé, mizí mu jediné měřítko, ke kterému se může upnout. Už se nemá kam obrátit.

A ten druhý model?

Je to model, zjednodušeně řečeno anglosaský – a taky Masarykův. Vychází z představy, že demokracie je moderním pokračováním a rozvinutím mezilidské důvěry a lásky, které hlásá křesťanství. Masaryk toto pojetí nabíral od své ženy Charlotty a hlavně z cest do Ameriky, kde ho fascinovalo, že občanské obce splývaly s obcemi náboženskými. To chtěl přenést sem. Aby demokracie nebyla jenom nejistým dílem lidí, ale aby měla ukotvení i mimo ně. V Masarykově době tyhle myšlenky byla schopná přijmout spousta lidí. Byli to často ti samí, kteří šli v prvních vlnách do odboje i na popraviště, za nacistů i za komunistů.

Dnes to mnohé dráždí, protože si náboženství ztotožňují s církvemi, což jsou ale pouze pozemské, a tedy chybující instituce. Masarykovo pojetí stálo mimo. Věřil, že má duši, denně si s ní povídal, takže byl jako demokrat vlastně nezničitelný. A já si myslím, že tohle pojetí demokracie dnes sami sobě dlužíme. Že by dnes mohlo hodně věcí napravit a mnoha lidem pomoci. I s tímhle receptem v kapse vás může dál ve společnosti přivádět k šílenství mnoho věcí. Ale nerozleptá vás to. Sám Masaryk je důkazem, že to nejsou pouze teorie. Jeho život, to jsou samé činy. Nerozložilo ho nic. A že byla spousta příležitostí.

Tak přežila idea humanity coby národní program? Na jedné straně se lidé na internetu radují, že se v moři topí děti uprchlíků, na straně druhé podporujeme charitu, máme skvělé lidi v sociálních službách, humanitární organizace, lidi, kteří nezištně

pomáhají druhým a zemi zvelebují. Takže to není tak jednoznačně negativní...

Rozhodně ne. Musíme se vždycky snažit rozpoznat, když s někým mluvíme, o jakého člověka jde. Jestli je schopný postojte, nebo jestli má jenom názory. Postoj je, když si za svými slovy stojíte, jednáte podle nich. Takoví lidé jsou vždycky v menšině. Zbýlých zhruba osmdesát procent populace má jen názory, což v mediální době znamená, že přebírají tvrzení lidí, které osobně ani neznají. Proto je důležité, aby to ti postojoví lidé, což je pro mě definice elit, nenechali populistům a víc zatoužili ty druhé nakazit.

Často také zmiňujete, že ingredience vedoucí k pozdějšímu zániku státu byly přítomny již u jeho vzniku. Přežily některé dodnes? A které to jsou?

Jako nevelká země a nepříliš početný národ jsme nadále velice silně závislí na tom, jak vyjdeme s ostatními demokratickými státy. To není smutek, to není slabost, to je fakt. Já taky vím, že jsem slabší než spousta jiných lidí a že se mi bude dařit, jen pokud s nimi budu schopen vyjít. To je asi normální součást realistického uvažování. U nás se to ale prakticky hned po vstupu do Evropské unie zvrátilo a členství, stále čerstvé, se začalo z nejrůznějších důvodů negovat. Kritizujeme Unii jako nám nadřazené panstvo, jako Trautenberka, na kterého vyzrajeme tím, že mu vytaháme z kapes co nejvíce peněz a nic za to nevrátíme. Naším životním zájmem přitom je pravý opak. Sjednotit se nejdřív doma na tom, čím chceme být té Unii užiteční, a tu užitečnou jednotu pak hlavně vyzájit navenek, v praktických činech. Čím menší stát, tím větší má zájem na jednotě EU, obzvláště v prostoru střední Evropy. Z propagátorů czechxitu se mi dělá fyzicky zle. Je to zrada na národě, celá ta představa, že se dá vrátit k těm udírnám a televizím, ve kterých se bude každé Vánoce dávat *Císařův pekař*.

S jakým cílem to podle vás prosazují?

S cílem zemi opanovat. A protože otevřít se masarykovsky do světa - tedy pracovat - je těžší, nejsou pochopitelně bez šance.

Respekt 43/2018

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie zve na přednášku

Petera Moree: „Letohradsko a založení republiky, přínos dr. Fr. hraběte Lutzow“.

17.11. v 19 hodin v evangelickém kostele.

Prohlídka opravených ambítů kaple na Kopečku - v neděli 11. listopadu v 14.30 hod.

PŘÍPRAVA NA SLAVENÍ VÁNOC

Mikuláš přijde na nedělní bohoslužbu na Orlici 2. prosince v 10.15 hod.

Rodinné konference o první a druhé neděli adventní. - Podrobnosti níže.

Adventní duchovní obnovu povede Mgr. Petra Tamchynová, farářka Církve československé husitské v Novém Městě nad Metují v sobotu 8. prosince v 9.30 hod. v jídelně Orlovny.

Bohoslužbou smíření budeme slavit 3. neděli adventní 16. prosince v 15 hod. v kostele sv. Václava.

Přátelství Boha křtem přijal

14.10. Lukáš Záluský
Anežka Gáborová

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

20.10. Jan Urban a Andrea Sýkorová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

11.10. Josefa Prokopce 89 let
12.10. Marii Šípkovou 88 let
16.10. Alenu Kubovou 87 let

FARNÍ RADA INFORMUJE

Ze zasedání výboru pastorační rady 22.10.
Kromě přípravy akcí na listopad a prosinec VPR navrhla k dalšímu projednání Farní radě: - odměnu pro katechetky a učitelky náboženství - zjistit, zda by některá ukrajinská farnost měla zájem o spolupráci s naší farností.

BLAHOPŘÁNÍ

Pane Otto Halbrštáte, blahopřejeme Vám k devadesátinám, k radosti z dětí a vnoučat a pravnučat. Mějte se dobře, ať Vám slouží zdraví a stáří Vás těší. *farnost*

PODĚKOVÁNÍ

Panu JUDr. Pavlu Svobodovi děkujeme za přednášku o EU.

LISTOPAD VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad

Tel. č.: 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

2. 11. **AKTIVITY** - Máš rád tuhle hru, ale dlouho jsi ji nehrál a nemáš s kým? U nás ve Streetu si ji můžeš zahrát.

5. 11. **OPÁČKO** - Přijď si s námi zopakovat klubová pravidla.

8. 11. **KLUBOVÝ TURNAJ V KULEČNÍKU** - Baví Tě hrát kulečnický? Umíš to? Pojď do Streetu nám to předvést a třeba nás i něco nového naučit. Před začátkem Tě seznámíme s pravidly hry a jako bonus si můžeš odnést sladkou odměnu. J

12. - 16. 11. VÝROBA KOMIKSŮ

Jsi kreativní? Přijď si s námi vyrobit vlastní komiks. Vyrobené komiksy si můžeme vystavit. Autor nejlepšího získá odměnu.

23. 11. - ZAVŘENO

26. 11. **KARAOKE** - Zpíváš rád a dobře? Máš možnost nám to předvést. Budeš-li mít odvalu, můžeš si dát battle s pracovníci Aničkou a Mirkou. Budeme se těšit.

Téma měsíce: STRACH

Zažil si nějakou strašidelnou příhodu, kterou by ses chtěl vyprávět ostatním? Je něco, z čeho máš strach? Bojíš se to někomu říct? Přijď k nám do Streetu a můžeme si o tom společně popovídat a najít způsob, jak se s tím vypořádat.

ZPRÁVY Z CHARITY

SBÍRKA ADOPCE NA DÁLKU 2018/19

„Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života.“

Jan Amos Komenský

Od listopadu 2018 do února 2019 bude opět probíhat sbírka na podporu vzdělání chudých indických dětí. Pokladničky, do kterých je možno přispět, budou umístěny v kostelech v Letohradě, v Lukavici, v Mistrovicích, na Orlici a také na správním středisku Oblastní charity v Letohradě.

Letohradská farnost podporuje 12 dětí z chudých oblastí Belgaum a Bangalore. Roční náklady na studium jednoho dítěte jsou 5.000 Kč. V loňském roce bylo vybráno 87.289 Kč na jejich podporu. Zbývajících částka 27.289 Kč (po odečtení 60.000 Kč) byla zaslána jako jednorázový příspěvek pro děti, které se neplánují ocitit bez dárce.

ADVENTNÍ RODINNÉ KONFERENCE

Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili. /Mt 25:40

Rodinné konference se nám osvědčily.

Na každou slavnost se připravujeme, i na Vánoce.

O první neděli adventní si opět v rodinách navzájem povíme, jakým bohatstvím pro nás každý člen rodiny je. Nejprve táta a pak jednotlivé děti řeknou, za co jsme mamince vděční, co pro nás dělá a poděkujeme ji. Pak budeme mluvit o tátovi, potom o jednotlivých dětech, popořadě podle stáří. Děti znovu od rodičů uslyší: „Jsme rádi, že vás máme. Těšili jsme se na vás, přijali vás a přijímáme. Počítáme s tím, že někdy zlobíte. Naši rodiče s námi také měli trpělivost. Také jsme se vše, krok po kroku, učili.“

Druhou neděli adventní se opět rodina sejde. Každý člen rodiny se zapojí do poděkování Bohu za to, co vše od něj dostáváme, a co konkrétně jsme se už naučili. Pak poprosíme o pomoc k dalšímu kroku, který si chceme osvojit. Potom se nejprve táta zeptá své manželky, co by si od něj přála, co by mu poradila, aby na svém jednání změnil. Pak se táta zeptá dětí, co by si od něj přály (např. aby jim věnoval více času). Maminka si pak nechá poradit od manžela a od dětí, co by na sobě mohla vylepšit. Děti chtějí být velké, třeba se pak budou také ptát rodičů a sourozenců co dalšího by si mohly osvojit. Každý druhému poví jen jednu radu.

O Vánocích si povíme, čím jsme jeden druhého ve svém jednání obdarovali. /v

MÁME SE Z ČEHO TĚŠIT

Díky Městu Letohrad a dobrovolné práci kunčických občanů máme na bývalém hřbitově u kunčického kostela krásně vydlážděné chodníky. Jak se Vám úprava celého prostoru líbí?

Kostel sv. Václava má nové střechy.

Vnitřek ambítů na Kopečku je opraven. V neděli 11. listopadu od 14.30 do 15 hodin Vás zveme na prohlídku s výkladem. Krása stavby v novém kabátě vyniká. Čeká Vás příjemné překvapení. Těším se, že znovu oceníte architektonickou nápaditost našich předků, velkorysost šlechtických zadavatelů kaple a výtvarnou a řemeslnou dovednost těch, kteří celý stavební skvost postavili. A že oceníte také úroveň firmy opravující „Kopeček“ a pečlivou práci jejich řemeslníků.

V příštím roce chceme opravit kamenné zdivo soklu, vnější omítky ambítů a další opravy menších detailů. Doufáme, že generální oprava celé stavby bude dokončena. (V další etapě bude restaurován vnitřek kaple, jejího zařízení, všech dveří.)

Děkujeme Ministerstvu kultury, pardubickému Krajskému úřadu a Městu Letohrad za financování oprav našich památek. Farnost Letohrad k opravám přispívá základní iniciativou k opravám a mnoha hodinami dobrovolnické práce. *Václav Vacek*

STO LET A JEŠTĚ O DUŠIČKÁCH

Stoleté výročí. Připomíná se všemi možnými způsoby. To je jistě dobře. Když jsem sledovala pořad o mužích 28. října, o Maffii, utkvěla mi v paměti věta asi tohoto znění: „Kromě zpráv dodávaných zahraničnímu odboji, připravovali tito muži především domácí obyvatelstvo k tomu, aby přijalo změnu státního uspořádání“.

Nechci polemizovat, jistě to v úrovni vedení státu a převzetí všech životně důležitých institucí odpovídá skutečnosti. A přece mi v tom sdělení něco chybí. Je možné, aby ta hlava - zahraniční odboj a Maffie - mohla dosáhnout svého bez těla, které by snilo o něčem podobném?

Příkladně Kyšperk.

Jak asi vypadaly sny dobrých občanů Kyšperka? Co se tu u nás z historie traduje?

S úctou se připomíná Hynek Jetřich Vitanovský z Vlčkovice, významný pro rozvoj města, pro v jeho době výjimečné činy vyvolané Hynkovým mimořádným sociálním citěním. Kdekdo ví, že tu zemřel F. Vl. Hek. Obrozenská osobnost, proslavená daleko víc jako románový hrdina. Pro Kyšperk nic významného neudělal, ani tu nebyl šťastný, ta úcta by daleko víc měla patřit jeho dceři, Ludmile Štolovské, jejímu čtenářskému kroužku a počátkům ochotnického divadla, v němž excelovala Hekova vnučka.

A pátera Buchtela a jeho sbírku hudebních nástrojů, darovanou Národnímu muzeu si připomínáme. A Umlaufy...

Chci neobratně říci, že to tělo, národ, lid, díky příkladům z minulosti připomínány učiteli, vlasteneckými kněžími, veřejně činnými osobnostmi, nesl vědomí historické sounáležitosti a touhy hrdě a svobodně se k ní hlásit. Jazykem, činy.

To bylo v dobách našich pra a prapradědů téměř hrdinstvím.

Propojení s několikasetletou historií je důležité. Říká se „byli jsme a budem“, ale vždy se musí najít osobnost, již lidé věří, příkladný tvor, který neumdlévá, povzbuzuje, ztělesnění toho latinského exempla trahunt - příklady táhnou.

A tak bych jako jeden z příkladů toho obětavého těla ráda připomněla pana učitele Krčmaříka, člověka, který hýbal Kyšperkem ještě před rokem 1900 a vydržel až do počátku druhé světové války. Zvláště v období oněch dvaceti let první republiky. Nebyl sám, soustředil kolem sebe řadu stejně nadšených obyvatel.

To on byl duší ochotnického spolku, on patřil k organizátorům kyšperských delegací k otevření Národního divadla, on nacvičil za první světové války, snad aby děti zapoměly na hlad, který je sužoval, jedno z nezapomínanějších představení - Pohádku o zlatém klíči a živé vodě. Byl už mnoho let v čele ochotnického spolku, když se ve 20. letech pustili do stavby divadla, byl v čele okrašlovacího spolku, vymýšlel, jak podpořit menšinové školy v pohraničí a dařilo se mu to...

Výčet všeho by zabral ještě hodně místa. Ale nejde o inventuru. Jde o charakter, který ne-

važoval o finančním zisku, nebál se vymýšlet, prosazovat, prohrávat, nést za své činy odpovědnost. Charakter opřený o českou historii, o přesvědčení, že drobná dobrovolná práce „na národa roli dědičné“ je ušlechtilá a nutná, jde o vlastenectví.

Vím, že slovo vlastenectví vzbuzuje úsměv, teď zrovna se nenosí. Pokud bychom četli uchované slavnostní proslovy páně učitelovy, a přednášel je rád, usmívali bychom se. Ale taková byla doba a takoví byli naši předchůdci.

Kdybychom procházeli historií okolních měst a vesnic, našli bychom příbuzné osobnosti všude. To bylo to široké podhoubí, připravené ve většině míst přijmout ochotně obrovskou výzvu, ideu a vizi, budovat vlastní stát, naši Československou republiku.

Podobnou náladu jsme my, dožívající generace, zachytili těsně po roce 1945. Radost, chuť do života, pospolitost, nic nám nebylo zatěžko, jít na oslavy pěšky průvodem do Žamberka, obnovovat Krčmaříkovu zátiší u staré plovárny nebo upravovat sokolské hřiště.

Zdá se mi, že tady, daleko od politických center, duch pospolitosti nevymřel. Bez touhy něco společně vybudovat, zorganizovat, dokázat sami sobě, na co všechno stačíme, by se tolik dobrých věcí nemohlo uskutečnit.

Prostě, duše těch skvělých, dobrých občanů kyšperských, připomínaných i zapomenutých, se stále toulají městem a inspirují. Inspirojí k dobrému. A je to tu cítit i vidět.

Díky za ně. Zapalme jim svíčky.

EN

LIST LETOHRADSKÝM

Chápu, že protirečit biskupovi není úplně katolické, ale rozhovor s biskupem Malým v říjnovém Okénku mě k tomu nutí. Pan biskup velice správně ohodnotil možnost svěcení ženatých mužů. Není sám. Nesetkal jsem se s nikým, kdo by takovou možnost zavrhoval a to ani v USA ani v Čechách ani na Slovensku.

Praxe sester a bratří Východního Obřadu ukazuje, že svěcení ženatých mužů „funguje“. Nakonec v letech padesátých minulého století pevnost kněží tohoto obřadu nebyla o nic menší než pevnost „západních“ katolíků. Místy byla možná ještě silnější.

Kde s panem biskupem nesouhlasím, je ve výroku, že změna musí přijít „shora“, jinak že hrozí církevní rozkol. Obě myšlenky se nedají podepřít žádným historickým anebo logickým důkazem. Už za dob apoštola Pavla byla církevní společenství odlišných typů a změny věru přicházely „zdola“. Nakonec se podívejte na Vaše společenství v Letohradě a uvažte, které praktiky, které provádíte, Vám byly naordinovány z kurie. Ani bych se nedivil, kdyby velká část Vašeho společenství ani nevěděla, že nějaká diecézní kurie existuje a o té římské sice věděla, že je, ale už ne tak moc to, k čemu je vlastně potřebná.

Ani svatému Františku ani Janu od Kříže ni-

kdo shora „nelinkoval“ způsob reforem natož pak Kateřině Sienské. Takže zde se pan biskup poněkud mýlí. Nakonec čtou Okénko je mi jasné, že osobnost biskupa Felixe Davidka je Vašemu společenství známá a mám dojem, že se těší (zasloužené!) pozitivní popularitě. Čekal biskup Davidek na rozhodnutí „shora“?

Co se týče „rozkolu“, tady sice má pan biskup částečně pravdu, jen si nemyslím, že ji vidí ze správného úhlu. Mohu Vám zaručit, že kdyby do Vašeho společenství přibyla osoba, která si není jistá sama sebou (a tak se upíná na vnější projevy) a žila by třeba v Košicích, je docela možné, že by byla pohoršena. Třeba by nechtěla, že pan farář se sice svojí funkcí nijak netají, ale přesto má farní radu, která vlastně farnost řídí. Kdyby pak ta osoba zjistila Vaši praxi otevřenosti k sestrám a bratrům evangelíkům, tak to už by mohla být pohoršena. A tady jsou kořeny různých „rozkolů“ - ne v nějaké praxi, ale v neochotě lidí zvenci dát si námahu a pochopit, co to odlišné značí a proč

se praktikuje. Protože kdyby k Vám přišel kdokoliv z našeho společenství v USA, cítil by se jako doma v obou ohledech, které jsem uvedl. Žádný církevní rozkol u lidí snažících se žít svoji víru nenastane u rozdílů, které plynou z lokálních potřeb a přínášejí lokálně dobré výsledky. Ano, v Jižní Americe, kde je kněží nedostatek, by biskupové mohli následovat příklad biskupa Davidka a začít ženaté muže světit.

Takže jsem si dovolil nesouhlasit s Václavem Malým a nevěřím, že to u Vás moc lidí pohorší.

Peter Dolina, USA

NÁŠ ROZHOVOR

JDU Z JEDNOHO DO DRUHÝHO, A POŘÁD JSEM TADY

Eva Šafářová

Narodila jsem se jako Janebová v Helvíkovicích „na Ostrově“ v r. 1931 - doma v posteli, jak to bylo. Měla jsem o dva roky mladšího brácha. Táta byl kovář, maminka byla doma, později chodila do JZD - do kravína nebo na pole. Táta byl na nás přísnější, museli jsme pořádkem dělat. Říkali si to i lidi mezi sebou, ale na škodu to nebylo. Maminka byla hodná. Co my jsme se nazpívali písniček od Hašlera! To jsme šli na řepu a zpívali jsme... v Helvíkovicích byly dvě vicetřídky až do páté třídy. Tam jsem chodila až do čtvrté třídy, a z ní jsme šli zrovna do šesté třídy do Žamberka. Abychom měli devět tříd, dělali jsme pak ještě jednoletý učební kurz. Doma jsme teda museli od malička pomáhat. Naši měli dvě krávy, kozu, kůzlátka, kočku, psa, prase a slepice. Pole jsme měli až u Kameničný, a když byly žně, vzali jsme dvě tašky s nádobami na vodu a nesli to tátovi na pole. Než jsme se tam s bráchou celý zplavený doplácali, táta už měl dva řádky posečený. Sekl sám, a chodívali mu pomoci mamini bratři. Posekané obilí se odebíralo, pak se vázaly snopy a stavěly boudky. Za války jsme na tom nebyli s živobytím zle, protože jsme měli hospodářství, a ještě k nám jezdili lidi ze Žamberka pro vejčička nebo maso. Když pak vystupovali na nádraží s taškama, Němci jim to sebrali a dali ještě pokutu. Chleba jsme kupovali v obchodě s pekárnou u Beranů. Lidi ve městech, kteří neměli takové možnosti obživy, byli chudáci.

V r. 1937 jsem nastoupila v Helvíkovicích do školy. Ve škole mě to bavilo, měla jsem samý jedničky. Ve druhé třídě jsem měla malér. Naš pan řídící měl dost břícho, ale byl hodnej. Do školy jsme chodili my děcka z obce a pak se sem přistěhovala ze sudet nějaká holka - chodila přestrojená jako Němka. A ona řekla, že řídící je prase. Já to s údivem opakovala: „Jé, ona říkala, že pan řídící je tlustej jako prase!“ A když přišel pan řídící, tak tahle holka řekla, že jsem to řekla já. Pan řídící se moc nerozčiloval, ale musela jsem klečet na stupínku a dal mně černou tečku. Já jsem brečela, že to je nespravedlivý, že jsem to neříkala. Paní ředitelová ze mě byla nešťastná, protože všechny děti už odešly ze školy a já tam furt brečela. Tak mi přinesla čokoládu a bombony. Pan řídící pak mluvil s mým tátou a říkal, ať si z toho nic nedělám.

V r. 1938 šel táta do mobilizace. Pak nám přišla zpráva, že je v Olomouci v nemocnici, tak jsme tam jeli. Měl oboustranný zánět středního ucha. Sestřička říkala, že už se loučil se životem, že měl na stolečku moji fotku a říkal té fotce, že už tátu asi nevidím. Ale uzdravil se. To byla zrovna v obci kulhavka a slintavka u krav. Nemohli jsme nikam chodit ani se navštěvovat, aby se nemoci nepřenášely dál.

Dobytěk se vyléčil a zas to šlo. Táta pak přišel domu. Já jsem byla zrovna venku, maminka na půdě a najednou koukám, jde člověk zavazovaný do obvažů. A to byl táta. Na vojnu už pak nešel, protože špatně slyšel.

Když jsem šla do Žamberka do měšťanky, co je teď gymnázium, tak první den jsem to ani nevěděla a šli jsme tam. Maminka na mě doma spustila, kde jsem tak dlouho byla? Měla o mě strach. A já že v Žamberku, že tam budu chodit do školy. A teď co na sebe? Naši byli opravdu chudí. Jedna teta sehnala po klucích z přízně kabát - měla jsem klukovský kabát a žádný se mně nesmál. Děti byly dřív víc ukázněny, aby nebyl nějaký malér.

V Žamberku ve škole to bylo horší. Ve městě byli Němci. Chodili jsme kolem kasáren, a to některý lidi hajlovali fest. Jednou přijeli čtyři německý vojáci do naší třídy hledat zakázané knihy. Koukali i do kamen a mezi okna. Báli jsme se, co bude. V dnešním Panském domě bylo na náměstí sídlo SS a Hitlerjugend. Kluci maširovali po náměstí, bílý podkolenky, zpívali a bubnovali. Učitelé nás nabádali, ať si jich nevsímáme a nenecháme se vyprovokovat. Kdyby nás zabili, tak jim se nic nestane, protože my jsme pro ně nic. Každý z těch kluků měl u pasu takové dlouhé kudly. Vyhýbali jsme se těm klukům z HJ jak to šlo, když jsme je v dálce zahlídli, uhnuli jsme jinam, abychom se s nimi nesetkali. Byli tady jako doma - oni si chodili volně po městě a my jsme se krčili a báli se jich... Celou válku jsme měli strach, to víte. Doma samozřejmě zadělaný vokna, jak to muselo být, nesměli jsme nikam chodit, tancovačky nebyly, v kinech vždycky před filmem byl propagandistický film o německých vítězstvích. Starší mládež chodila tancovat do stodoly. Někdo je ale udal, a byl šmytec. Táta poslouchal západní rádio, jak málo slyšel, vzal si židli a ucho měl přímo na rádiu. A ty prevítí, sousedovi kluci, mu tahali za dráty a kazili mu příjem. Tak jsem jim domluvila, ať to nedělají, a oni si kupodivu dali říct.

V zimě, když nebylo uhlí, chodili jsme se učit do Sokolovny. Seděli jsme tam v kabátech, rukavice, čepice, bloky, tužky. Dali nám úkoly a za týden jsme se tam znova sešli, odevzdali úkoly a dostali nové. Pak už uhlí bylo, ale jen pro Němce. Ve škole byl i lazaret. A když tam přivezli raněný Němce, tak jsme zase byli doma a neučili se.

Nejhorší to bylo po útoku na Heydricha. Najednou k nám do Helvíkovic přijely plný vozy německých vojáků, vyskákali chlapi s bajonetami a puškami a prohlédávali chalupy. Brali barák po baráku, všude vlezli - na půdu, do chlíva... To jsme s bráchou seděli v koutku jak pěničky...

Jednou k nám přišel četník, že se má táta dostavit na německou úřadovnu do Žamberka.

Tam byl Reh bain, toho se každý bál. Jenže táta byl zrovna nemocný. On každou zimu stonal. Potřeboval léky, ale my byli bez peněz, tak byl dost nervózní. No a tak maminka říkala, že když táta nemůže, tak tam půjde sama. Jenže ji vyhodili. A tak tam musel táta. Vůbec nevěděl, proč tam má jít, ale šel. Tam ho postavili obličejem ke zdi a uhodili na něj, že Koblížko prodal šest prasat. Táta říkal, že nikomu nic neprodával. Byl tam ještě starosta, překladatel, četník a další dva. Na chodbě říkal starosta tomu překladateli, ať řekne Reh bainovi, že táta má jen malej kousek půdy, ze kterého by tolik prasat nemohl vykrmit. Reh bain na tátu křičel, ať mu podepíše nějaký lejtstro a jestli prý ví, jaký má opice zadek, že bude mít stejný zadek na Pankráci, když to nepodepíše.

Táta pak přemýšlel, kdo tohle na něj mohl vymyslet. Byl to jeden člověk ze sousedství. Po válce k nám přiběhla manželka toho udařavce a prosila maminku, aby to na ně neříkali, že mají dvě děti a maminka říkala: „A my jsme neměli dvě děti?“ Udal tady celkem tři lidi... Vzpomínám si, že jednou jsme taky našli tátu ležet před domem na silnici. Někdo ho praštil zezadu. Našel ho soused, a když viděl, jak vy-

padá, dal mu štamprli. Maminka pak telefonovala pro doktora a odvezli ho do Rychnova do nemocnice.

Řezníka Koblížka zavřeli, a když ho přivezli z vězení po válce, byl to hubeňoučkový pán...

Žamberská masová aféra za války

Již koncem září 1939 bylo v Protektorátu Čechy a Morava započato s budováním řízeného hospodářství a důkladné evidence protektorátní zemědělské výroby. Pro zemědělce byly stanoveny povinné dodávky zemědělských produktů. Zároveň bylo limitováno množství některých zemědělských produktů určených k prodeji (potravinové lístky). Jakýkoliv obchod mimo tuto evidenci byl označován za černý trh, a tedy zakázán a trestán. Dohledem nad dodržováním těchto nařízení byly pověřeny protektorátní bezpečnostní úřady (četnictvo) a říšská Celní

pátrací služba.

S příchodem zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha nastoupila také intenzivní propagandistická kampaň namířená proti podloudnému obchodu. Boj s černým obchodem byl spojen s terorem proti veškerému obyvatelstvu. To navíc bylo vybízeno k udávání a za něj odměňováno.

V oblasti východních Čech úředníci Celní pátrací služby vyšetřovali několik kauz týkajících se černých porážek. Smutně proslulým se v této záležitosti stal především celní inspektor Friedrich Rehbein, jehož šetření přivedlo stovky lidí do věznic, a některé až na popraviště.

Jedním z jeho největších případů, vyšetřovaných ve východních Čechách, se stala „žamberská masová aféra“, která odstartovala v Žamberku 23. února 1942, kdy byl pro černý obchod s dobyt看em zatčen obchodník s dobyt看em a majitel hotelu Panský dům v Žamberku Vilém König na udání svého bývalého zaměstnance. Následovalo ho množství dalších lidí, kteří podstoupili vyslyšání a mučení. Výsledkem těchto tragických událostí bylo uvěznění řady občanů, převážně řezníků, ze Žamberka. Padlo i několik rozsudků smrti.

(volně podle L. Mazúcha)

Za války tady taky vylítly koleje a to byl taky poprask! Němci vyváděli jak psi. Vyšetřovali, ale na nic nepřišli. Udělali to místní mladí chlapi... Asi v r. 1943 jsme jeli já, brácha, babička a strejda vlakem do Litovle na svatbu. Strejda si bral ženu tam odsud. V Zábřehu náš vlak zastavil a hlásili, že žádné nesmí vystupovat

z vlaku. Najednou všude plno vojáků a psů, běhali tam... a na vedlejší kolej přijel vlak s vagony na převážení dobytka. V těch vagonech byli lidé! Němci otevřeli dveře a my jsme viděli, že vagony jsou plné lidí v pruhovaných hadrech. Nikdo jim nesměl nic dát. Jednu ženu, která jim něco chtěla dát, odehnali. Dva vězni vynášeli plné kbelíky. My jsme tam seděli a koukali. Babička byla v šoku, všichni byli ticho. Nemohli jsme tomu uvěřit, co vidíme... Měli jsme strach.

Na konci války tudy maširovali Němci, vojáci ze Sudet. Nějaký náš člověk tady jednoho zastavil a poručil mu zout boty. Pak mu vlezl do jeho tašky, ve které měl fotky. Němec ho prosil, ať mu nechá aspoň ty fotky. Ale on nenechal a všechno mu sebral. A jednou tady nahoře zas bylo převrácený německý auto s věcmi, a lidi tam rabovali jako blázni.

Pak sem přišli Rusáci. Chovali se slušně. Jeden nám dal pytlík s čokoládou. Přivezli nějaký kufr s oblečením, které sebrali Němcům, a řekli, ať si necháme, co z něj chceme. No tak jsem si tam nějaký šaty vybrala, ale maminka se zlobila, že to ještě na mně někdo pozná.

Jeden Ukrajinec tady byl s takovým pěkným koníčkem a ten nám říkal, ať se jich nebojíme. Němci tady rozvěšovali letáky s šibenicemi - aby se lidi báli Rusů. Jeden Rusák říkal, že má doma syna a že si mě vezme do kufru pro něj. Víte, my jsme po válce byli zdivočelý. Pořád jsme žili ve strachu a to člověka poznamená. Zaplatpámbu, je to pryč. A pak zas přišlo něco jinýho...

Po válce jsem si udělala ještě roční učebni

kurz, abych měla 9 let školy. Vycházela jsem ze školy v r. 1946 a dál už jsem nešla. Brácha šel dál, že prý bude živit rodinu, tak bude potřebovat školy, ale já jsem dál nemohla. Nebyly peníze. Šla jsem vydělávat do textilní továrny. Prošla jsem asi čtyři - nejdřív Wovilerka, Orlana, Vitka a nakonec Mosilana. Dělal jsem tam různé práce - nopovala uzlíky, sbírala karty, vybírala peníze na obědy, nosila jsem třeba až do druhého patra vodu k kbelicích, zametala dílnu, chodila do tkalcovny, pak jsem byla jako úřednice ve skladu materiálu, ve vyšivárně a kam mě mistrová poslala. V tkalcovně byli samí mladí...

Když jsem přišla do jiného stavu, vdala jsem se. Manžel šel na vojnu, já byla doma s malou Evou, ta se narodila 1952, pak Hana 1955 a Petr 1960. Václav mně posílal z vojny prádlo, tak jsem ho vyprala, vymáchala v potoce a poslala zpět na vojnu. A to ten den tak utek! Pak dělal v OEZ. Já jsem dělala čtyřicet let v textilu, za což mně dali letecký zájezd do Leningradu. Muž měl pak rakovinu, tak jsem se o něj 10 let doma starala.

Na co nejradši vzpomínám? Na mladost. Jak jsem chodila tancovat, to se mně moc líbilo. Chodili jsme na čaje, a s někým se dobře tancovalo, a s jiným to nešlo a nešlo. To jednomu jsem slíbila rande, a šla jsem na rande s druhým... No, to víte, ledacos přišlo v životě. V 45 letech jsem měla infarkt, pět operací, to já jdu z jednoho do druhého, a pořád jsem tady. A všechno strašně rychle uteklo. Teď mám 8 vnoučat a 13 pravnoučat. To jsem si nikdy nemyslela, že se dožiju tolik let... /M

MY RUSÍNÍ TI DĚKUJEME, PRVNÍ REPUBLIKO!

Je až neuvěřitelné, že my prvorepublikové děti, kterým je už osmdesát i více, oslavujeme sté výročí vzniku Československa. Ve většině případů se zdůrazňuje, že ČSR byla státem dvou národů, Čechů a Slováků. Zapomínají přitom na třetí národní státotvornou složku tohoto státu, na Rusíny, jejichž vlast, nazvanou versailleskými mírotvůrci „území jihokarpatských Rusínů“, byla na přání samotných Rusínů připojena k ČSR.

Byla to náhoda, ale náhoda šťastná, výjimečná v jejich strastiplných dějinách. Za její využití my Rusíní děkujeme zakladatelům republiky, v první řadě prezidentu T. G. Masarykovi, jenž vynaložil maximum úsilí, aby přesvědčil vítězné mocnosti o nutnosti připojení „kraje jihokarpatských Rusínů“ k ČSR.

Kraj Rusínů neměl do té doby ani jméno, dostal ho od československé vlády v dokumentu týkajícím se jeho statusu, v Generálním statutu pro organizaci a administraci Podkarpatské Rusi. Děkujeme za krásný název naší vlasti.

Rusíní se ocitli v civilizačně evropsky vyvinuté československé společnosti, jež dosáhla svého vrcholu v národně emancipačním procesu, vytvořila vlastní stát, i když územně dost zvláštní, neboť sjednotila tři různé národní celky se zcela odlišnou sociální a po-

litickou strukturou. Odlesk pozitivní české národní euforie a urychlený vývoj emancipačního procesu slovenského národa padal i na rusínskou společnost, pomáhal jí překonávat staleté zaostávání.

Výstavba škol a nemocnic i rozvoj umění
ČSR získala zanedbaný kraj. Vláda ČSR musela urychleně konsolidovat poměry na Podkarpatské Rusi. Musela poslat tisíce úředníků, vojáků, ale i lékařů, učitelů, příslušníků divize Československého červeného kříže, likvidujících nemoci zanechané válkou, zeměměřičů nadělujících bezzemkům půdu znárodněnou velkostatkářům a také národohospodářů, kteří učili rusínské gazdy modernímu hospodaření. Československá administrativa se soustředila na řešení palčivých sociálních a hospodářských otázek, rozvoj infrastruktury měst a země jako celku, výstavbu nemocnic a škol. Výrazné stopy této činnosti existují v podkarpatských městech i dnes: jsou to celé čtvrti obytných a administrativních budov postavených podle projektů významných českých i slovenských architektů. Jim také patří naše poděkování.

Demokratická atmosféra první republiky a vysoká úroveň duchovnosti objevily pro Rusíny krásy jejich kraje a napomohly zrození zvláštního fenoménu v kultuře střední Evropy, podkarpatské malířské školy, která

dosáhla na evropskou úroveň a zapsala se do dějin jako výraz národního ducha Rusínů. Velký zájem projeвили k podkarpatskému kraji a jeho lidu čeští vědci. Národnostní mozaika, panenská příroda, patriarchální způsob hospodářství, originalnost lidových zvyků a obyčejů, bohatý kolorit lidového umění a vedle toho odvěká chudoba kraje, zvláště jeho horské části, to vše lákalo české vědce a dávalo živnou půdu jejich postřehům, úvahám a studiím. Už od roku 1922 čeští odborníci začínali skutečně vědecký výzkum Podkarpatské Rusi především na poli národopisném, geografickém, archeologickém a historickém. Vydávali encyklopedická díla, sborníky či odborné studie. Děkujeme jim.

Neúnavným propagátorem rusínské kultury a děl rusínských spisovatelů mladé generace byl český literární kritik Antonín Hartl. Vydal encyklopedicky koncipované dějiny rusínské literatury a sestavil a přeložil první českou antologii literatury Podkarpatské Rusi.

Neopakovatelných dvacet let svobody

V roce 1935 český básník a literární kritik Jaroslav Zatloukal založil v Bratislavě Klub přátel Podkarpatské Rusi a Podkarpatské nakladatelství, v roce 1936 časopis Podkarpatská revue. Prostřednictvím tohoto časopisu byl čtenář v celém Československu seznamován s tvorbou mladých rusínských spisovate-

lů, na jeho stránkách se diskutovalo o problémech rusínské společnosti. Monumentálním dílem pořádaným a redigovaným Jaroslavem Zatloukalem se stal encyklopedický almanach Podkarpatská Rus (1936), vydaný pod patronátem československé vlády.

Vědeckému výzkumu Podkarpatské Rusi přispěl rovněž Slovanský ústav v Praze, jehož součástí se stala Společnost pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi, založená profesorem Karlem Chotkem. Vypracoval projekt a stal se hlavním redaktorem sborníku Carpatia, na jehož stránkách publikoval materiály z dějin, kultury, národopisu a geologie Slovenska a Podkarpatské Rusi. Děkujeme českým vědcům.

Tragický rok 1938 a mnichovská katastrofa předčasně ukončil tento velmi nadějný vývoj malé země v neklidné střední Evropě. Děkujeme ti, naše první republiko, za těch neopakovatelných 20 let svobody!

Ivan Pop, historik a rusinista

PTALI JSME SE Jana Sokola co je pro Čechy typické

Jako národ jsme - jako většina Evropanů - odlišni svým jazykem, zemí, kterou obýváme, a ovšem i svojí historií. Máme svůj vnitrozemský stát, z něhož naši předkové čas od času vyháněli „cizozemce“, a s přírodními hranicemi, které se jim dařilo udržet po tisíc let. Kdo chce, může tohle považovat i za jedinečné. Trochu složitější je to s naší silou. Většinou jako kdyby ideálem síly byla pro nás odolnost proti vnějším tlakům, schopnost postavit si hlavu „proti všem“. Jan Neruda mluvil o „kvádrech z křemene“. Jenže kdykoli se to předkům dařilo, časem s hrůzou zjistili, jak zaostávají za svým otevřenějším okolím. Naštěstí se mezi našimi vladaři, od Přemyslovců až po Masaryka a Havla, občas objevil odvážný člověk, který to pokládal za hloupou slabost a snažil se „otevřít okna do světa“. Toto střídání období systolických a diastolických si samozřejmě nikdo nevymyslel a nikdo je neplánoval, nicméně si troufám říci, že se docela slušně osvědčilo. Češi i Moravané si na tomto exponovaném kousku země uprostřed Evropy zachovali jistou míru svébytnosti, a přitom výrazně profitovali z evropského okolí. Dovedli se přizpůsobit, když to jinak nešlo, ale jakmile svitla naděje na lepší poměry, rychle se otřepali a zase „povstali“. S běžnou představou síly to nemá moc společného, ale navzdory moralistům a pedantům to funguje a občas z tohoto podloží vyrostli i výrazní hrdinové, nějaký ten génius, případně světec nebo svěťice. Za stinnou stránku tohoto proměnlivého prostředí lze považovat nesmyslný až dětinský obdiv ke změnám, případně revolucím. Ale snad si i Češi jednou uvědomí, že změna může být také k horšímu, takže politik, který ji slibuje, neslibuje fakticky vůbec nic a místo programu nabízí dudlík.

Deník „N“

V BELGII

Kamarád nás pozval na návštěvu do Belgie. Krása Prahy je nesrovnatelná s Bruseltem. Belgie je dost plochá, ponejvíce s topoly, bez smrků, pole jsou pečlivě obhospodařovaná. Země byla velice poničena oběma světovými válkami, ale zpuštělé domy (jako u nás), nebo hyzdící a urvané billboardy a reklamy nevidět. Domy většinou z cihel - lícovek, odolnější než naše omítky. Viděli jsme řadu krásných měst. Fasády bohatých historických domů nejsou tak barevné jako u nás, ale mívají na vešměch zlatené sochy a ozdoby. Statky, na rozdíl od nás, jsou bez okolního nepořádku, zemědělské stroje uložené ve stodolách svědčí o dobrém hospodaření. Všude je vidět pečlivé řemeslo. Viděl jsem elektrikáře, jak umístění držáků osvětlení na domě kontroloval vodováhou.

Belgie je známá hustou železniční sítí. Železnice výborně funguje, křižovatky vlaků mají i nadjezdy, na hlavní nádraží přijíždějí vlaky ve třech patrech. Nádraží vlaků a autobusů jsou v těsné blízkosti, informace pro cestující jsou přehledné. Tváře lidí na ulicích i v městské dopravě jsou pokojné. Lidé se k sobě chovají pozorně a slušně. Všude je hodně lidí tmavé pleti. V tramvajích se nás ochotně a laskavě ujímali i černoši a Arabové usazení v zemi.

Edward Schillebeeckx, významný belgický teolog je pro nás velikou osobností. Patřil mezi nejvýznamnější teology 2. vatikánského koncilu. V Belgii studovala před válkou i po ní řada našich jezuitů (také - některým letohradským známý P. Antonín Holas SJ). Na Schillebeeckxe jsem myslel, když jsem viděl uspořádání interiérů v belgických kostelích prozrazující vytržený vkus a teologickou znalost liturgické obnovy Belgičanů.

Snad každá generace ve svém bytí nashromáždí určité předměty, které pro ni mají význam, ale jejich dětem často už mnoho neříkají. Proto si z dědictví po rodičích necháváme jen něco, co má pro nás přetrvávající hodnotu. Podobně byly v mnoha kostelích

západní Evropy ponechány jen cenné umělecké památky. Prostor se pročistil a uvolnil pro vnímání podstatného. To dnešnímu člověku zavalenému nadměrným množstvím informací umožňuje soustředění na podstatu a smysl liturgického slavení. Presbytáře belgických kostelů jsou vybaveny krásným jednoduchým uměleckým zařízením. Biskupská křesla v katedrálách jsou jen o trochu vyšší než sedadlo pro kněze, žádný trůn s baldachýnem. Nikde jsem neviděl červené koberce jako u nás. (Máme je odkoukané z kultovních komunistických místností a obřadních síní? Koberce v presbytáři by neměly mít jednu z liturgických barev, aby nepřevážily barvu liturgických rouch.)

V kostelích - za války vybombardovaných - jsou na místech shořelých „postranních oltářů“ jen jednoduché konstrukce na umístění krásných deskových obrazů starých mistrů, které byly za války ukradeny a pak nalezeny. V lodích kostelů jsou - na místě zničených lavic - pěkné židle. Někde jsou výstavy fotografií o solidaritě s potřebnými. Byl jsem nadšen nádhernými obrazy na biblická témata známého malíře ... Je vidět, že kostely nejsou náboženským skanzenem, ale místem ke slavení lidí, kteří pracují pro druhé.

Pan senátor Jaromír Štětina nás provedl budovami úřadu EU. Jeho asistentky nám zopakovaly systém práce EU. Viděli jsme neokázalé, účelné kanceláře úředníků. Potvrdilo se naše povědomí o možnosti každé - i malé země - zasahovat do řízení Evropy. Každé rozhodnutí EU předchází práce a hlasování jednotlivých zemí.

Naše šikovné knihovnice pracující v EU vypracovaly internetovou informaci o přínosu EU. Brzy nám umožní se podívat, co hospodaření EU přináší jednotlivému občanu, obci i naší zemi. Naši političtí křiklouni už nebudou tak snadno vykřikovat pomluvy o „dik-tátu Bruselu“.

S panem JUDr. Pavlem Svobodou jsme se domluvili na nové rubrice o EU „Novinky z Evropy“. Jeho první příspěvek uvádíme.

/v

Belgie 1917 (muži i tažný dobytek byli ve válce)

NOVINKY Z EVROPY

JAK VZNIKAJÍ PŘEDPISY V EU

Často potkávám stesky, jak nám „Brusel“ svými předpisy ztěžuje život. Oblíbě se těší posměšky o spořivých žárovkách, zahnutých banánech a normách pro okurky. Vypadá to, jakoby v Bruselu přistáli Martani a začali diktovat Evropanům samé nesmysly. Zpravidla jde o mýty a nesmysly (jako se učí řecká mytologie, bude se asi učit i ta evropská), a proto je třeba vědět, jak takový unijní předpis vzniká. Má totiž řadu odlišností, které vyplývají z povahy Unie jako zvláštní mezinárodní organizace se silnou demokratickou kontrolou Evropského parlamentu a systémem vyvažování zájmů.

Vyvažování zájmů v Unii vypadá tak, že Evropská komise, označovaná za motor EU, se snaží maximalisticky využít možností k evropské integraci v mezích základních smluv. Rada EU, v níž zasedají ministři členských států, naopak má tendenci naplňovat závazky z unijních smluv minimalisticky - rozvíjejí evropskou integraci spíše pomalu. Evropský parlament má za úkol obhajovat zájmy občanů, což může být třetí odlišný okruh zájmů.

Na rozdíl od české legislativy návrh právního předpisu předkládá téměř výlučně Evropská komise; to je něco jako evropská výkonná moc - kvazivláda. Podobně jako česká vláda může předkládat návrhy zákonů. Rozdíl je v tom, že Komise na to má téměř monopol: ani Evropský parlament, ani jednotliví poslanci, ani Rada ministrů, ani jednotlivé členské státy takový návrh podat nemohou.

O podaném návrhu ale spolu rozhodují dva zákonodárci: Rada EU (dříve Rada ministrů) a Evropský parlament. Ministr, který jede hlasovat o určité věci do Rady, to má projednané nejen ve vládě, ale jeho mandát potvrzuje zpravidla i národní parlament, u nás zastoupený Výborem pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Je třeba, aby se EP a Rada shodly, jinak není návrh předpisu přijat.

Co z toho vyplývá? Pokud se někdo chce vysmívat hloupému Bruselu za spořivé žárovky, měl by se nejprve zeptat, jak a proč hlasovali nejen čeští europoslanci, ale také český ministr, který tak činil se souhlasem českého parlamentu. Protože v odpověď na tuto otázku posměváček zpravidla zjistí, že se nevysmívá Evropské unii, ale české vládě a českému parlamentu včetně poslanců své oblíbené strany, které volil - tedy že se posmívá sám sobě. Evropská unie, to jsme totiž my všichni.

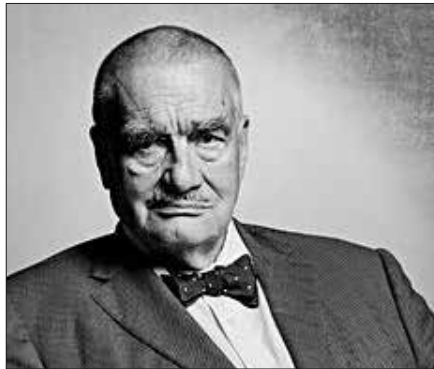
Pavel Svoboda, europoslanec

Ani odříkavý mnich,
jenž k svému srdci nezná se,
nepřemůže dojetí,
když navečer z mokřin podzimních
k obloze sluka vyletí.

Saigó, 12. stol.

CHARAKTER JE VĚTŠÍ HODNOTOU *rozhovor s Karlem Schwarzenbergem*

Schwarzenbergové patří k prominentním evropským rodům. Procházejí dějinami bezmála devět století, více než tři stovky let pak českými dějinami. Dosáhli titulů knížat ve Svaté říši římské, kardinálů, byli vojevůdci, diplomaté. Předci vás přiměli dát se na politiku?

Je to dědičné zatížení. Ale hlavně, od dětství se politika zabývala mnou. Podívejte se, když mi bylo devět let, bylo po válce a v novinách probíhala diskuse o vyvlastnění strýce Adolfa z hlubocké větve. Tehdy se nás v novinách zastával jen Ferdinand Peroutka. Nejdřív se pokusili Adolfův mnohamiliardový majetek zkonfiskovat podle Benešových dekretů, ale když advokáti prokázali, že věnoval peníze na československé opevnění a Jan Masaryk mu písemně potvrdil, že podporoval vládu v exilu, tak se rozhodli udělat to zákonem „lex Schwarzenberg“. Jediným zákonem proti jedinému člověku! Přesto ten právní nesmysl dodnes platí, neboť u nás platí jedno - co jsme si nakradli, to si ponecháme.

Adolfovi zabavili majetek předtím i nacisté, že?

Jistě. A nás Heydrich vyhodil z Orlicku a stěhovali jsme se do Čimelic. To si pamatuju dobře. Taky si pamatuju povstání roku 1945. Vzpomínám, jak se 5. května objevil otec v uniformě československého důstojníka a vytáhl do boje. Později jsem se dozvěděl, že měl už tři roky zorganizovanou podzemní skupinu. Osvobodili Miroticko. Lidmi byl oslavován jako vůdce tamního povstání. Ale už o tři roky později, v roce 1948, přešli na druhou stranu chodníku, aby ho nemuseli pozdravit. To bylo pro malého kluka velmi výchovné. Tyhle všechny události mě ovlivnily, a tudíž jsem se od dětství politikou zabýval. Tak jako se politika zabývala mnou, tak jsem se zabýval já jí. Vlastně celý život.

Přemýšlel jste o tom, zda váš rod udělal pro tuto zemi více dobrého než špatného? Šlechtické rody mají to štěstí či smůlu, že jejich stopy jsou v dějinách zaznamenány.

Podle mě je celková bilance pozitivní. Svědčí o tom poměrně dobrá pověst, kterou jsme měli v jižních Čechách. To jsem zaznamenal i v komunistických dobách. Někdy to bylo až groteskní. Po staletí bylo zvykem, že když někomu shořela střecha či se mu ukřivdilo nebo

měl nemocný dítě, tak se šlo ke knížeti pánu a ten pomáhal. V jižních Čechách na to byli po staletí zvyklí. Pak přišlo to divné 20. století a k mému překvapení si u mě lidé stěžovali - když jsem tu a tam v 70. letech zavítal domů do Československa -, že je vyhodili z rodné strany. Ale v tom jsme pomoci nemohli, že?

Váš tatínek byl jako heraldik a historik autorem Prohlášení historické šlechty v době mnichovské krize, v němž prezident Beneš ujistil o věrnosti Československu a národu. Vyprávěl vám později o této události?

Jenom málo. Pro nás děti byl člověkem nepraktickým, který ležel jen mezi starými lejstry, hodně psal, jeho *Obrazy českého státu* vyšly v roce 1939. O svých zásluhách nerad mluvil. Například teprve v roce 1989, tři roky po jeho smrti, mi v Čimelicích starý pan Gajgr vyprávěl o té jeho podzemní protinacistické skupině. Připomíná mi to Svěrákův film *Obecná škola*. Je v něm líčen nepraktický otec, který je - k úžasu svého syna - tím hrdinou, nikoli učitel Hnízdo. Tak takovej nepraktickej člověk byl i můj otec.

Dnes vám opět Orlík patří, jste bohatý muž. Majetek jste získal především díky rakouskému dědictví po hlubocko-krumlovské větvi, českou část jejího majetku vám nevrátili. Vadí vám to hodně?

Neznáte tu historiku o Janu Werichovi a mém otci? Vyprávěl mi ji Werich. Znali se ještě z předválečné doby. Byl naprosto odlišného politického názoru - Werich byl levičák, můj otec výrazně konzervativní - v odporu proti Hitlerovi byli svorní. Pak přišel únor 1948, naše vyvlastnění. A Werich vyprávěl: „Víte, já jsem sice nalevo, ale mně bylo líto vašeho otce, tak jsem ho zavolaal a šli jsme na kafe. Litoval jsem ho, že je jeho hospodářská existence zničena. A váš otec se na mě obořil a říkal, ať tady neblbnu, že rodina Schwarzenbergů byla sedmkrát vyvlastněna, věci přicházejí a odcházejí, ale copak nevidím tu pohromu, co se řítí na naši zemi?! Že tohle bude její zkáza?! Já mu to tehdy nevěřil,“ dodal Werich, „a teď vím, že měl úplnou pravdu.“ Tak to byl můj otec. Věděl, že jsme byli sedmkrát během dějin vyvlastnění a co.

O následujícím dvacátém století Jaroslav Seifert napsal, že bylo jak řeznický hadr, tak bylo nasáklé krví. Svobodných let si republika užila stejnou porcí jako těch nesvobodných - ať už pod nacistickou okupací, nebo sovětskou kuratelou. Odrazilo se to podle vás na národní povaze nebo v přístupu k událostem?

No jistě. Seifert má pravdu. Hluboce nás znamenalo, že jsme nebojovali. To mi dělá největší starost. Beneš kapituloval v roce 1938, kapitulovalo se v roce 1948, kapitulovalo se i v roce 1968. A jeden z výsledků je, že jsme - na rozdíl od Poláků, kteří bojovali - ztratili vlastenectví. Když o někom dneska řeknete, že je vlastenec, tak je v tom spíš půl posměšku.

Měli jsme bojovat, i když jsme neměli šanci?

Byla by škoda Prahy, ta by byla rozflákaná, to je pravda, ale zachovali bychom si páteř a hrdost. V osmačtyřicátém je to stejný. Jednou jsme si zvykli kapitulovat, tak i v roce 1968.

A na co můžeme být po těch sta letech republiky hrdí?

Máme několik opravdu pozoruhodných lidí. I v tomto století je nesmíme podcenit. Jan Patočka, Karel Čapek, Josef Toufar, Josef Beran. Vzpomínám si také na rok 1958, kdy jsem jako mladej kluk přijel do Bruselu na EXPO. Tehdá tam pracovala holka, kterou jsem znal, pracovala v rakouském pavilonu a já za ní zašel. Výstava to byla ohromná. „To tě bude bavit, československý pavilón,“ povídala, „je nejlepší na celý výstavě.“ Tak jsem se tam vydal a opravdu, co jsme tehdá v Bruselu dokázali, bylo báječné, nejlepší na světě. Ovšem byla pomínuta tvrdá realita režimu. Ujala se mě tam jedna hosteska a prováděla mě. Mluvíli jsme spolu anglicky. Po půl hodině jsem to nevydržel a oslovil ji rodným českým jazykem. Během deseti vteřin vymizela. Tak jsem byl z té euforie zase zpět.

Až budou za sto let nějací rodiče Schwarzenbergovi vodit za ruku synka Karlíčka a zastaví se u vašeho portrétu na Orlíku, co myslíte nebo co chcete, aby mu řekli?

Co budou říkat? Kromobyčejný vůl, poněvadž nedokázal v privatizaci ničeho velkého uchvátit, měl největší možnosti a zmeškal je všechny. To budou o mně právem říkat.

rozmlouvala Jana Bendová

dokončení ze str. 3

Jisté je, že si různí skuteční extremisté postoje církevních představitelů mohou přisvojit a učinit si z nich svou agendu. Velmi mě mrzí, že se v té věci vyjadřoval také kardinál Duka. A pokud se k tomu vyjadřovala i Česká biskupská konference, zajímalo by mě, kdo z členů tu úmluvu a její důvodovou zprávu skutečně četl.

Ratifikace se tedy bát nemáme, byť máme o úmluvě pochyby?

Když jsem tu úmluvu pročítal, nenašel jsem tam nic, čeho bychom se měli bát, natož děsit. Tím, že se necháme svádět na scestí falešnými proroky nebo strašidly, si vlastně sami vytváříme překážku vstoupit do debaty s některými moderními proudy, které k nám ze západních univerzit přicházejí, a použít proti nim argumenty, které máme eventuálně k dispozici. Teprve v seriózní a věcné diskusi se zjistí, zda naše argumenty platí, nebo neplatí. Pokud se z ní církevní představitelé arogantním postojem vyřazují, ztrácejí možnost ji ovlivnit a prosadit své stanovisko politicky.

Ze všeho nejvíce mě mrzí, když se v katolické církvi u části hodnostářů vytváří pocit ghetta obleženého hříšnou společností. Místo aby tito představitelé církve do debaty usilovali vnést něco nového, nebo vnést něco, co se naopak po tisíciletí osvědčilo.

To, co mě ale nejvíce na aktuální situaci vadí, je, že se zde vytvářejí naprosto falešné polarity. „Jsi na straně Piřhy, nebo na straně feministek?“ Lidé jsou tlačeni k tomu, aby zastávali jedno, nebo druhé stanovisko. Nebo stanovisko někde uprostřed. A já jsem hluboce přesvědčen, že i stanovisko uprostřed mezi dvěma takovými nepravdami je jen třetí nepravda. Podle mě je třeba se odpoutat od těchto nesmyslných polarit, vrátit se k realitě a bavit se o reálných věcech, které je třeba řešit.

Ve stejné době probíhá i debata o možnosti uzákonění manželství homosexuálů. Je vedena stejně špatně?

Nepochybně. Ze strany církve vzniká zejména nedorozumění v pojmu přirozenosti. Církev vychází z klasického chápání přirozenosti jako účelu, který určuje nejen to, co je, ale i to, co má být: tak se stává normou našeho jednání. Homosexuální styk je v rozporu s touto přirozeností, a tak je třeba jej považovat za mravně nepřijatelný. To je ovšem filosofické pojetí, které nevychází přímo z Bible. Vědecké pojetí přirozenosti vychází z konstatování faktické skutečnosti. A z toho, co je, nelze vyvodit to, co má být. Tato stanoviska se nemožnou domluvit, protože se prostě míjejí.

Ovšem i z druhé strany je pokřivená debata v tom, že se žádá „zrovnoprávnění“ homosexuálního svazků s heterosexuálním manželstvím. Ale to je zcela falešné. Manželství požívá od státu určitá privilegia a zavedením homosexuálního manželství se privilegium jenom rozšíří na další typ soukromých svazků. Nerovnoprávnost zůstává, pokud se nezavedou privilegia pro všechny - což asi omezené zdroje neumožňují -, nebo pro všechny nezruší. V obou případech na to doplatí rodina. Bylo by to dobré? Ta privilegia pro rodinu byla zavedena zejména proto, že manželství „dodává“ státu nové občany, což se ho bytostně týká; jinak by neměl důvod se ani do toho soukromého svazku plést.

Není to vlastně dobře, že Petr Piřha něja-

Na Fb naší farnosti najdete důležitý rozhovor s doc. T. Petráčkem.

kou takovou debatu rozpoutává? Více se o těchto nemarginálních tématech bude mluvit.

Nevím, zda bylo Piřhových záměrem vyvolat tuto diskusi, nebo zda to trestní oznámení na něj mělo umlčet popleteného kněze nebo také vyvolat diskusi. Oba tyto postoje jsou nepřijatelné. Pokud přesto bude výsledkem věcná skutečná diskuse, nebylo to marné. Já bych si ji velmi přál. Podotýkám však, že takovou diskusi nelze vést s lidmi, kteří jsou ideologicky předpojatí, kteří nadřazují svou akci nad poznání pravdy. Nechtělo by se mi debatovat ani s těmi trestuchtivými feministkami, ani s proboštem Piřhou. Obávám se, že žádná z těchto stran není věcné diskuse schopna.

rozmlouval Jiří Pšenička, 29.10. 2018.

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 4.11.	31. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Jer 31,7-9 Ž 126
8.45 h. Lukavice	Žid 5,1-6
10.15 h. Orlice	Mk 10,46-52
sobota 10.11.	18 h. Lukavice
neděle 11.11.	32. v mezidobí
	sbírka na plošné pojištění
7.15 h. Letohrad	1 Král 17,10-16
8.45 h. Mistrovice	Ž 146 Žid 9,24-28
10.15 h. Orlice	Mk 12,38-44
sobota 17.11.	18 h. Mistrovice
neděle 18.11.	33. v mezidobí
7.15 h. Letohrad	Dan 12,1-3 Ž 16
8.45 h. Lukavice	Žid 10,11-14.18
10.15 h. Orlice	Mk 13,24-32
sobota 24.11.	18 h. Lukavice
neděle 25.11.	Slavnost Ježíše Kr. Krále
7.15 h. Letohrad	Dan 7,13-14 Ž 93
8.45 h. Mistrovice	Zj 1,5-8
10.15 h. Orlice	Jan 18,33b-37
sobota 1.12.	18 h. Mistrovice
neděle 2.12.	1. adventní
	sbírka na kněžský seminář
7.15 h. Letohrad	Jer 33,14-16 Ž 25
8.45 h. Lukavice	1 Sol 3,12-4,2
10.15 h. Orlice	Lk 21,25-28.34-36

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741